

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (uuestisõnastamine) – Väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” rakendamine”

KOM(2009) 126 lõplik – 2009/0054 (COD)

(2010/C 255/07)

Raportöör: **Ana BONTEA**

1. juulil 2009 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (Uuestisõnastamine) – Väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” rakendamine”

KOM(2009) 126 lõplik - 2009/0054 (COD)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 17. novembril 2009. Raportöör oli Ana Bontea.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 458. istungjärgul 16.–17. detsembril 2009 (17. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 145, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 2 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

Komitee on seisukohal, et direktiivi ettepanekut on vaja täiustada ning teeb järgmised kesksed ettepanekud:

1.1 Komitee tervitab ja toetab väikeettevõtlusalgatuse *Small Business Act* rakendamist ning direktiivi ettepanekut, kuna õigusraamistiku parandamine maksetähtaegade lühendamiseks ning võitlemine hilinenud maksimisega on väga olulised ja kasulikud meetmed.

— riigihanked:

— kiiremas korras on vaja kehtestada eeskiri, mille kohaselt tuleb arved tasuda maksimaalselt 30 kalendripäeva jooksul ning tühistada seda reeglit puudutav erand või vähemalt piirata seda maksimaalselt 60 kalendripäevale alates tarnimisest; riigiasutuste probleemid oma tegevuse rahastamisel ei saa mingil juhul olla VKEde omadest suuremad,

1.2 Kuigi õigussätted on vajalikud ja kasulikud, ei ole need piisavad hilinenud maksimise kõrvaldamiseks; on vaja võtta mitmeid kompleksseid meetmeid ning tugevdada koostööd kõigil tasanditel. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel (VKE) ja nende esindusorganisatsioonidel on selles protsessis oluline roll.

— sama mudeli järgi tuleks tühistada erand, mis puudutab kättesaamisenetluse maksimaalselt 30-päevast kestvust või vähemalt piirata selle kohaldamisala;

— kõik äritehingud:

— kehtestada hilinenud maksimisele seadusjärgne kohustus maksta viivist, hüvitist ning minimaalsed sisekuluisid, kui lepingutes ei sisaldu võlausaldajatele soodsamaid tingimusi;

1.3 Komitee peab vajalikuks määrata lühikesed kohustuslikud maksetähtajad kõigile Euroopa, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi ametiasutustele. Komitee tervitab Euroopa Komisjoni meetmeid nende maksete kohta, mida komisjon otse haldab, ning toetab nende meetmete jätkumist ja arengut kõigil tasanditel. Arvestades direktiivi ülevõtmiseks kuluvat aega, kutsub komitee ametiasutusi üles rakendama viivitamatult direktiivi põhimõtted, et pakkuda ettevõtjatele praeguses kriisiolukorras tõhusat tuge.

— töötada välja eeskirjad äärmiselt ebaõiglaste lepingutingimuste ja vaidlustamata nõuete kohta;

— võtta lepinguvabaduse täitmisel arvesse ausa konkurentsi ja ärieetika põhimõtted, piirates õiguste kuritarvitamist.

1.4 Korrates oma varasemaid ettepanekuid ⁽¹⁾ rõhutab komitee, et direktiivi eesmärgi täielikuks saavutamiseks on vaja meetmeid, mis võimaldavad VKEdele parema juurdepääsu riigihangetele, et nad saaksid kehtestatud eeskirjadest senisest enam kasu.

1.5 Direktiivi ülevõtmisel ja vastuvõetud meetmete jälgimisel on oluline soodustada koostööd ja kvaliteetset sotsiaaldialoogi riigiasutuste, sotsiaalpartnerite ning VKEde organisatsioonide vahel.

1.6 Maksetähtaegade pikenemist või hilinevad maksmist tuleb vältida, kui riigihanked on antud alltöövõtjatele, samuti VKEde suhetes suurte ettevõtetega, sealhulgas jaemüügiketid. Riiklikud ametiasutused võiksid vastavalt vajadusele maksetähtaegu kontrollida või neid määrata valdkondades, kus põhjendamatult pikade maksetähtaegade oht on eriti suur. Sellega ei tohi kaasned a ettevõtjatele lisakohustusi või -kulusid.

1.7 Komitee soovib liikmesriikidel tihendada koostööd ja näha ette VKEdele suunatud ühiseid teabe- ja toetusmeetmeid, kui tegemist on hilinevad maksimisega piiriüleste tehingute puhul.

1.8 Euroopa tasandil oleks kasulik luua spetsiaalne veebileht, kus sisalduks ELi kõikides töökeeltes iga liikmesriigi edastatud asjakohane teave direktiivi ülevõtmise, õigusraamistiku, võlgade sissenõudmismenetluste, sealhulgas vahekohtu ja vahendusmenetluse kohta, või muu kasulik teave. Riiklikul tasandil tuleks edendada selle teabe levitamist ühtsete teeninduspunktide ja VKEde organisatsioonide kaudu.

1.9 Meetmed riigiasutuste maksete kiirendamiseks on kasulikud ka maksuõiguse valdkonnas (käibemaksu tagastamine, maksude reguleerimine jne), kuna ka selles valdkonnas võib mõnedes liikmesriikides täheldada kahetsusväärset käitumist, mis on põhjustanud rahalisi probleeme.

1.10 Komitee kordab oma varasemat ettepanekut luua asjaomastele pooltele avatud nõuandekomitee, mis võiks toimida komitee toel ⁽²⁾.

2. Sissejuhatus

2.1 Ülevaade olukorrast ja hilinevad maksmise tagajärjed

2.1.1 Äritehingute puhul ELis

— on maksed üldiselt edasi lükkunud;

— arvete maksmine sageli hilineb, eelkõige riigihangete puhul, kus makseaeq on keskmiselt 67 päeva ⁽³⁾ võrreldes 57 päevaga erasektoris;

— mõnedes liikmesriikides on kujunenud nn hilinevad maksmise kultuur, mis on muutunud laialt levinud käitumiseks, ning millel on väga tõsine majanduslik ja sotsiaalne mõju, kuna see põhjustab iga neljanda pankrotijuhtumi ning viib igal aastal 450 000 töökoha kaotuseni. See mõju suureneb veelgi majanduskriisi tingimustes: mittesobivate maksmitavade tõttu jääb ettevõtetel 2009. aastal saamata 270 miljardit eurot ehk 2,4 % ELi SKTst, mis moodustab 1,5 % Euroopa majanduse taastamise kavast ⁽⁴⁾;

— hilinevad maksimisega kompenseeritakse pangalaenu;

— paljudel juhtudel on maksetähtajad põhjendamatult pikad, mis tuleneb sageli eelisseisundist, ning sellel olukorral võivad eelkõige väike- ja käsitöõnduslikele või isegi keskmise suurusega ettevõtetetele olla tõsised tagajärjed.

2.1.2 Läbirääkimistes on VKEdele ebakindel positsioon, arvestades nende

— konkurentsivõime praegust taset ja kohta turul,

— huvi mitte kahjustada suhteid klientidega,

— piiratud võimalusi olla konkurentsivõimelised klientidele pakutavate maksetähtaegade kaudu,

— kogemuste, inim- ja rahaliste ressursside nappus võlgade sissenõudmismenetluse õiguslikuks algatamiseks, mis suureneb veelgi piiriüleste tehingute puhul.

2.1.3 Hilinevad maksmine

— tekitab **märkimisväärseid lisakulusi** võlausaldajatele ja raskendab nende finantshaldust, kuna makseviivitused mõjuvad kahjulikult rahavoogudele, tekitavad olulisi täiendavaid pangakulusid, vähendavad võlausaldajate investeerimisvõimalusi ja suurendavad paljude, eelkõige VKEde, ebakindlust, kahjustades seeläbi tõsiselt nende konkurentsivõimet, kulutõhusust ja elujõulisust, eriti aegadel, mil juurdepääs rahastamisvõimalustele on piiratud ja kulukas;

⁽¹⁾ ELT C 224, 30.8.2008; ELT C 182, 4.8.2009.

⁽²⁾ EÜT C 407, 28.12.1998

⁽³⁾ Liikmesriikide vahel on suured erinevused ning võib täheldada selget erinevust põhja ja lõuna piirkondade vahel.

⁽⁴⁾ Intrum Justitia, *European Payment Index* 2009.

- **põhjustab sageli omakorda hilinemist** tarnijatele ja töötajatele maksmisel (märkimisväärsete sotsiaalsete tagajärgedega), maksude ja lõivude tasumisel ning maksete tegemisel riigieelarvesse ja sotsiaalkindlustusmaksete sooritamisel (negatiivsete tagajärgedega riigi tuludele), samuti võib see takistada ettevõtete juurdepääsu rahastamisele (näiteks arvete hilinevad maksimisest tingitud hilinevamine maksude, lõivude ja sotsiaalkindlustusmaksete tasumisel piirab juurdepääsu riigiabile ja struktuurifondide rahastatud programmidele);
- **võib põhjustada** muidu elujõuliste ettevõtete **pankroti**, kusjuures kõige mustema stsenaariumi korral võib seejärel käivituda pankrotiseeria kogu tootmisahelas, millel on märkimisväärne negatiivne majanduslik ja sotsiaalne mõju;
- **ei soodusta ettevõtjate osalemist riigihankemenetlustes**, mille tulemusel ei teki mitte ainult konkurentsimoonutused ja on häiritud siseturu toimimine, vaid väheneb ka riigiasutuste suutlikkus tagada riiklike vahendite tõhus kasutamine ja saavutada maksumaksjate raha optimaalne kasutamine;
- **võib soodustada korrupsiooni** (et kiirendada arvete tasumist riigihangete puhul) **või heakskiidetud eelarve pii- re ületavaid riigihanketavasid**;
- **mõjutab negatiivselt ühendusesisest kaubandust**: enamik ettevõtjaid leiavad, et maksimisega hilinevamine oht on ühendusesiseste äritehingute puhul liiga kõrge, mis tõstaks nende tehingute maksumust ja suurendaks umbusaldust nende vastu.

2.2 Õigusraamistik

2.2.1 Ühenduse tasandil eksisteerib praegu vaid üks õigusakt: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000 direktiiv 2000/35/EÜ hilinevunud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul ⁽⁵⁾.

2.2.2 Määrusi (EÜ) 44/2001 ⁽⁶⁾, 805/2004 ⁽⁷⁾, 1896/2006 ⁽⁸⁾ ja 861/2007 ⁽⁹⁾ kohaldatakse hilinevunud maksimisest tulenevate võlgade sissenõudmismenetluse alustamiseks.

2.3 Euroopa tasandi eesmärgid

2.3.1 Väikeettevõtluse algatuses *Small Business Act* ⁽¹⁰⁾ toodi esile VKEde oluline roll ELi majanduse konkurentsivõime tagamisel ja rõhutati, et äärmiselt oluline on tegeliku juurdepääsu saamine rahalistele vahenditele ja ühtse turuvõimalusi tuleb tõhusamalt ära kasutada.

⁽⁵⁾ EÜT L 200, 8.8.2000.

⁽⁶⁾ EÜT L 12, 16.1.2001.

⁽⁷⁾ ELT L 143, 30.4.2004.

⁽⁸⁾ ELT L 399, 30.12.2006.

⁽⁹⁾ ELT L 199, 31.7.2007.

⁽¹⁰⁾ ELT C 182/30, 4.8.2009.

2.3.2 Euroopa majanduse taastamise kavas ⁽¹¹⁾ rõhutati, et majanduslanguse tingimustes on investeringute, majanduskasvu ja töökohtade loomise eelduseks ettevõtete juurdepääs piisavale ja võimalustekohasele rahastamisele. ELi ja liikmesriike kutsuti üles tagama, et riigiasutused tasuksid kaupade ja teenuste eest ühe kuu jooksul.

2.3.3 Äritehingutega seotud hilinevunud maksimisega võitlemist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku (uuesti sõnastamine) eesmärk on viia ellu väikeettevõttealgatus ja parandada Euroopa ettevõtete omafinantseeringuid, et piiriüleseid äritehinguid tõkestavate asjaolude kõrvaldamise kaudu lihtsustada siseturu toimimist.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee tervitab väikeettevõtlusalgatuse rakendamist ning direktiivi ettepanekut, kuna on seisukohal, et maksete hilinevamine vastu võitlemisega seotud õigusraamistiku muutmine on väga oluline ja kasulik meede.

3.2 Samuti on komitee väikeettevõtlusalgatuse kiire rakendamise poolt ühenduse tasandil väljapakutud meetmete kaudu ning toetab eriti „hilinevunud maksimist käsitleva direktiivi muudatuse eelnõu, mis peaks muutma rangemaks ametiasutustele esitatavaid nõudeid ja määratavaid karistusi, kui nad maksavad hiljem kui 30 päeva jooksul” ⁽¹²⁾.

3.3 Mainitud meetmete toetamisel võtab komitee arvesse maksete hilinevamine negatiivseid, kompleksseid ja ulatuslikke tagajärgi ettevõtjate jaoks, eelkõige VKEde, samuti töötajate ja ühendusesiseste äritehingute jaoks.

3.4 Lisaks makseviivitustega võitlemisele on väga oluline lühendada ka maksetähtaegu; direktiivi pealkirja tuleks selles suhtes täiendada ning rühmitada direktiivis sisalduvad meetmed vastavalt kahele eesmärgile.

3.5 Õigusaktid on küll vajalikud ja kasulikud, aga neist ei piisa, et võidelda hilinevunud maksimise vastu, arvestades kõnealuse probleemi mitmeid ja keerulisi põhjusi, samuti konkreetset olukorda kaheksa aastat pärast direktiivi 2000/35/EÜ vastuvõtmist ning kohalikke olusid. Komitee kutsub liikmesriike üles osalema aktiivselt kõige sobivamate meetmete määratlemisel ja kohaldamisel võitluses hilinevunud maksetega ning rõhutab koostöö ja kvaliteetse dialoogi olulisust ametiasutuste, sotsiaalpartnerite ja VKEde organisatsioonide vahel. VKEdele on selles protsessis oluline roll: nad peavad tegema suuremaid jõupingutusi teavitustegevuses, parandama oma sisemist töökorraldust ja mõjutama võlgnikke.

⁽¹¹⁾ KOM(2008) 800 lõplik.

⁽¹²⁾ KOM(2008) 394 lõplik. ELT C 27, 3.2.2009.

3.6 Komitee peab järgmisi meetmeid asjakohasteks ja arwab, et neil võib olla positiivne mõju:

- kehtestada riigihankeid puudutav 30-päevane üldine maksekohustus, luues nii standarditud ja läbipaistvad menetlused maksetähtaegade lühendamiseks;
- seada sisse võlausaldaja õigus saada hüvitist vähemalt 5 % ulatuses tasumata summast, mis paneks riigiasutusi maksimisega hilinemisest hoiduma;
- võlausaldaja halduskulude sissenõudmine, mis avaldab lisaks seadusjärgsele viivisele võlgnikele hoiatavat mõju;
- kaotada väikeste tehingute puhul võimalus viiest eurost väiksemad viivisenõuded arvestamata jätta;
- parandada äärmiselt ebaõiglaste lepingutingimuste suhtes kehtivaid eeskirju, siinkohal on oluline direktiivi ettepaneku artikkel 6;
- käesolevast direktiivist tulenevate õiguste ja kohustuste suurem läbipaistvus;
- sellise hindamis- ja järelevalvesüsteemi loomine, mis võimaldab levitada teavet ning kaasata ELi institutsioonid ja kõik sidusrühmad.

3.7 Komitee on siiski seisukohal, et direktiivi ettepaneku sisu on vaja oluliselt parandada, et paljud ettevõtjad saaksid konkreetset ja kindlasti kasu maksetähtaegade lühendamisest ja neist kinnipidamisest ning et paraneks seadusjärgsete meetmete tõhusus võlgnike suhtes.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komitee toetab kõigile Euroopa, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi ametiasutustele lühikeste ja kohustuslike maksetähtaegade kehtestamist.

4.1.1 Riigihangete puhul maksimaalselt 30-päevase üldise maksekohustuse kehtestamisel ning vastuvõtmis- ja kontrollimenetluste jaoks 30-päevase tähtaja määramisel on praktilisest vaatenurgast märkimisväärne positiivne mõju.

4.1.2 Kõik Euroopa, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi riigiasutused ja institutsioonid peavad sätestama lühikesed ja kohustuslikud maksetähtajad ning neist kinni pidama.

4.1.3 Komitee õnnitleb Euroopa Komisjoni selle eest, et ta kehtestas uued rangemad eesmärgid maksete valdkonnas (mida ta otsestelt haldab), vähendas eelmaksete ja esialgsete maksete ülekande tähtaegu, lihtsustas projektide käivitamisele eelnevaid üldmenetlusi ja soodustas kontrollimeetmete lihtsustamist. Komitee väljendab oma toetust nende meetmete jätkumisele ja arendamisele kõigil tasanditel. Ta kutsub riiklikke ametiasutusi üles võtma kiiresti meetmeid maksetähtaegade lühendamiseks ja neist kinni pidamiseks ning soovib arendada edasi olemasolevaid häid tavasid.

4.1.4 Komitee arwab siiski, et hankelepingutega seotud maksete direktiivi ettepaneku artikkel 5 ei vasta täielikult komisjoni kiiduväärsetele ootustele ja eesmärkidele ning sõnastab järgmised ettepanekud:

- direktiivi ettepaneku sihtgrupi jaoks loogilisuse ja selgesõnalisuse huvides ning pakutud eesmärgi („seepärast tuleks riigiasutuste hankelepingute puhul kehtestada üldreeglina maksetähtajaks kõige enam 30 päeva”⁽¹³⁾) saavutamise huvides peaks artiklis 5 kehtestama selgesõnaliselt kohustuse maksta hangetega seotud arved maksimaalselt 30 kalendripäeva jooksul ning seejärel tuleks sätestada kättesaamismenetluse maksimaalne kestvus ja kehtestada meetmed juhuks kui neid eeskirju ei täideta, täpsustades, et neid võib kumuleerida;
- komitee avaldab muret sellega seoses, et riigiasutused ei kasuta õigesti erandit, mis võimaldab põhjendatud juhtudel maksetähtaega pikendada (artikli 5 lõige 4), arvestades, et ei ole sätestatud objektiivseid ja täpseid kriteeriume selle hindamiseks, mis on põhjendatud ja mida võib lugeda põhjendatuse tõenduseks. Riigivõimud tegutsevad siin nii kohtuniku kui huvitatud osapoolena, samas ei saa olla nende raskused oma tegevuse rahastamisel kuidagi suuremad kui VKEde omad. Sellest tulenevalt teeb komitee ettepaneku, et kõnealune erand jäetaks välja või piirataks seda vähemalt selliselt, et maksetähtajad ei ületaks asjakohastel juhtudel 60-t kalendripäeva alates tellimuse kättetoimetamisest;
- komitee teeb samal ajal ettepaneku jätta välja või vähemalt piirata artikli 5 lõikes 3 kirjeldatud erandi kohaldamisala, mis puudutab kättesaamismenetluse maksimaalselt 30-päevast kestvust.

4.1.5 Lepinguvabaduse põhimõtte rakendamisega kaasneb mõningaid eripärasid, mida tuleks arvesse võtta:

- direktiivis ei ole sätteid, millega püütaks piirata lepinguvabaduse rakendamise õiguse kuritarvitamist; komitee teeb ettepaneku, et selle vabaduse kasutamise raames võetaks arvesse ausa konkurentsi ja ärietika põhimõtteid. Ta on sellel teemal end juba väljendanud: „Terve konkurentsi huvides tuleks kutsuda liikmesriike üles kehtestama konkurentsiõiguse sätteid ebaausate kaubandustavade vastase

⁽¹³⁾ Direktiivi ettepaneku eessõna, põhjendus 16.

võitluse tasandil, et kaotada ebaõiglased tingimused, mis võimaldavad ebanormaalselt pikka, müügi keskmist tsüklit ületavat (üle 60 päeva) maksetähtaega ilma õiguspärase põhjusega.”⁽¹⁴⁾;

- riigihankelepingutes nõutakse täitmistagatist ainult ettevõtjatel, samas kui riigiasutused ei anna samasugust tagatist õigeaegse tasumise kohta. Seda olukorda tuleb parandada;
- lepinguvabaduse põhimõtet ei saa täielikult rakendada riigihangete makse- ja kättesaamistähtaegade määramiseks, kuna ettevõtetele ei ole tegelikke volitusi riigiasutustega läbirääkimiseks;
- lepinguvabadust tuleks rakendada eesmärgiga sätestada võlausaldajale soodsamad tingimused, selle asemel, et sätestada tingimused, mis lähevad vastuollu üldeeskirjadega. Samuti tehakse ettepanek asendada lauseosas „ei ole nõuetekohase põhjenduse alusel ette nähtud teisiti” (artikli 5 lõige 3) sõna „teisiti” väljendiga „soodsamalt võlausaldaja jaoks”. See ettepanek käib ka artikli 4 punkti 1 kohta, mis puudutab võlgade sissenõudmiskulude hüvitamist.

4.2 Võlglaste jaoks seadusega kehtestatud kohustus maksta viiviseid, hüvitisi ja minimaalseid sisekulutusi

4.2.1 Soomes ja Rootsis võivad hilinenud maksetele lisanduda viivised automaatselt, ilma kohtuotsuseta. See peaks muutuma standardpraktikaks. Komitee teeb ettepaneku, et viiviste, hüvitiste ja muude minimaalsete sisekulutuste maksmine muutuks seadusega kehtestatud kohustuseks, mille käigus rakendatakse lepinguvabadust selliselt, et võlausaldajale antakse võimalus rääkida läbi talle soodsamad tingimused või summad. Nii saaksid VKEd seda õigust kasutada ilma, et nad peaksid tegema suuri pingutusi või kõhkleva seda sammu astumast oma positsiooni ebakindluse tõttu.

4.3 Koostöö ühiskondlik-ametialaste organisatsioonidega

4.3.1 Tööandjate ning VKEd organisatsioonidega tuleb konsulteerida ja need direktiivi ülevõtmisesse ja rakendamisse ning maksetähtaegade vähendamiseks ja neist kinnipidamiseks vastuvõetud meetmete jälgimisse. Neid tuleb toetada oma liikmete jaoks vahetute või elektrooniliste teabevahetus-, nõuande- ja abiteenuste arendamisel seoses hilinenud maksete ja ebaõiglase tingimustega.

4.3.2 Komitee teeb ettepaneku, et artikli 6 lõikes 3, mis on seotud äärmiselt ebaõiglase tingimuste kõrvaldamismeetmetega, oleks selgesõnaliselt nimetatud väljendit „tööandjate ning väikeste ja keskmikettevõtete organisatsioonid”, märkides samas, et valitud termin („organisatsioonid”) võib tekitada ülevõtmisel probleeme.

4.3.3 Kuna tööandjate ning eelkõige väikeste ja keskmiste ettevõtjate organisatsioonid võivad anda märkimisväärse panuse direktiivi ettepaneku artiklis 10 nimetatud aruande koostamisse, siis tuleks nende seisukoht sinna lisada.

4.4 Komitee on seisukohal, et võlgnike jaoks tuleb kehtestada efektiivsed ja tõhusad õiguslikud vahendid.

4.4.1 Komitee rõhutab, et võlgade sissenõudmisel on eriti oluline kehtestada lihtsad, kiired ja mõjusad menetlused, mis oleksid juurdepääsetavad ettevõtete, eelkõige VKEd juhtidele, ning nõuab, et vaidlustamata võlgade puhul (artikkel 9) oleks võimalik saada täitekorraldus maksimaalselt 90 päeva jooksul. Parandada tuleb ka menetlusi, mille eesmärk on äärmiselt ebaõiglase lepingutingimuste olemasolu tuvastamine.

5. Muud märkused ja ettepanekud

5.1 Komitee nõuab äärmiselt ebaõiglase lepingutingimusi (artikkel 6) puudutavate eeskirjade parandamist ja teeb ettepaneku, et määratletaks kriteeriumid nende kvalifitseerimiseks ja lisataks alati äärmiselt ebaõiglasteks peetavate tingimuste nimekirja sellised tingimused, mis välistavad väljanõudmiskulude eest hüvitise maksmise, omandiõiguse säilitamise tingimuse ja maksekohustuse täitmistagatise.

5.2 Komitee kinnitab taas oma seisukohta seoses füüsiliste isikute olukorraga, kes asuvad rangelt õiguslikust vaatenurgast vaadatuna väljaspool direktiivi kohaldamisala (selle praeguses sõnastuses), aga kelle suhtes kehtivad needsamad tingimused, kui nad suhtlevad teatud ettevõtete ja riigiasutustega. Komitee kutsub „komisjoni üles neid küsimusi uurima, et otsustada, kas lisada direktiivi nende suhete mõned aspektid või koostada konkreetsed ettepanekud”⁽¹⁴⁾.

5.3 Komitee teeb ettepaneku, et määratletaks mõiste „vaidlustamata võlad” (artikkel 9). Vaidlustamine peab olema vastuvõetamatu, kui olemas on kasusaaja allkirjastatud arve või dokument, mis tõendab kaupade vastuvõtmist.

5.4 Komitee juhib tähelepanu ka järgmistele asjaoludele:

- artikli 1 lõike 2 punkt b, millega jäetakse uue direktiivi kohaldamisalast välja lepingud, mis on sõlmitud enne 8. augustit 2002, tuleks maha tõmmata ja lisada artikli 11 lõikele 4, kus sätestatakse ülevõtmise tähtaeg;

⁽¹⁴⁾ EÜT C 407/50, 28.12.1998.

- sõna „viivis” määratluses, mis on esitatud artikli 2 lõikes 5, tuleks ette näha võimalus viivise suuruse üle läbirääkimisi pidada, sh riigiasutustega;
- et vältida probleeme ülevõtmisel, tuleks riigihankelepingute kolm kategooriat tervikuna nummerdada (tarne-, teenuste ja ehitustööde lepingud) või nimetada neid üldiselt „riigihankelepinguteks” (kuna artikli 5 lõigetes 1, 2 ja 6 ei nimetata ehitustööde lepinguid);
- sõnade „kuupäeva, mil võlgnik sai kätte arve” asendamine sõnadega „võlgnikule arve saatmise kuupäeva” (artikli 3, lõike 2 punkt b ja artikli 5 lõike 2 punkt b) lihtsustaks tõendamiskoormust ja vähendaks postisaadetistest või elektrooniliste arvete koostamisest tulenevaid kulusid;
- artikli 4 lõikes 1 tuleks täpsustada, kas mõiste „võlg” katab ainult toote väärtuse või sisaldab see ka käibemaksu ja muid kulusid nagu transport;
- artikli 5 lõikes 5, kus käsitletakse õigust hüvitisele, mis moodustab 5 % makstavast summast, tuleks täpsustada, kas sellest protsendist kõrgem hüvitis on võimalik, kui seda toetavad tõendid.

5.5 Põhjendamata pikkusega maksetähtaegade kehtestamist ja maksete hilinemist tuleb vältida järgmistel juhtudel:

- riigihangete allhanked (alltöövõtjate suhtes tuleb kehtestada sama maksete sooritamise kord nagu riigiasutuste puhul),
- tarned suurtele jaemüügikettidele. Komitee on juba teinud ettepaneku kehtestada vabatahtlik tegevusjuhised, mis võiks toetuda kirjalikele lepingutele, et võimaldada VKEdel pääseda minimaalsete tagatistega ligi suurtele jaemüügikettidele⁽¹⁵⁾, takistades samal ajal jaemüügiketidel ja/või tarnijatel survet avaldada.

5.6 Artiklis 10 nimetatud aruanne tuleks koostada ja edastada igal aastal, vähemalt direktiivi kohaldamise esimesel kolmel aastal, et võimaldada tulemuste järjepidev hindamine ja lihtsustada heade tavade vahetust.

5.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab maksete hilinemise vastu võitlemise ja maksetähtaegade lühendamisega seotud olemasolevate heade tavade väärtustamist ja edendamist:

- Euroopa Komisjoni ettepanekud:
 - meetmed, et lühendada 30 päevalt 20-le tagastamatu rahastamise ja ELi lepingute esialgset eelfinantseerimise makseperioodi (summa on 9,5 miljardit eurot); tsentraliseeritud hallatavate maksete puhul on eesmärk vähendada maksetähtaega 45 päevalt 30 päevale (toetuste puhul);
 - kindlaksmääratud protsendimäära ja summade senisest laialdasem kasutamine tsentraalselt hallatava tagastamatu rahastamise ja ärilepingute puhul;
 - projektide käivitamisele eelnevate üldmenetluste lihtsustamine, mis võib makseid kiirendada: välja on pakutud sellised meetmed, mis võimaldavad komisjoni talitustel avaldada kahte aastat hõlmavaid pakkumismenetlusi ning kasutada standarditud pakkumismenetlusi;
 - soodustada võimaluse korral kontrollimeetmete lihtsustamist.
- Ühendkuningriigis on riigiasutused võtnud endale kohustuse tasuda arved 10 päeva jooksul.
- Iirimaal, Belgias, Poolas, Portugalis, Tšehhi Vabariigis lubavad valitsused vähendada hilinenud maksimist, eelkõige riigiasutuste osas.
- Belgias on föderaalvalitsus seadnud sisse uue spetsiifilise nn sildlaenu föderaalset investeerimisfondist, et rahastada makseviivitusi kõigi ametiasutuste, mitte üksnes föderaalvalitsuse tasandil.
- Hispaania: ametlik krediidiinstituut (*Instituto de Crédito Oficial*) on aastaks 2009 kehtestanud kümne miljardi suuruse likviidsuskrediidi sooduslaenude jaoks, mis võimaldab VKEdelja füüsilisest isikust ettevõtjatel lahendada oma likviidsusvajadusi. See vahend põhineb kaasrahastamisel, nii et näiteks 50 % tuleb ICO-lt ja 50 % muudest krediidiasutustest. Lisaks tagab nn kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ettemaksmisüsteem, et tasutakse ettevõtete ja füüsilisest isikust ettevõtjate väljastatud arved kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele teostatud tööde ja teenuste eest.

Brüssel, 17. detsember 2009.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ ELT C 175/57, 28.7.2009.